

**Σχέδιο Δράσης για την προώθηση των Σχεδίων
Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) στην
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας**

REFORM:

**Ολοκληρωμένο Περιφερειακό Σχέδιο Δράσης για Καινοτόμα, Βιώσιμη και
Περιβαλλοντικά Φιλική Κινητικότητα**

Γενικές πληροφορίες

Ακρωνύμιο έργου:

Εταίρος:

Εμπλεκόμενοι φορείς:

Χώρα:

Περιοχή NUTS2:

Πρόσωπα επικοινωνίας:

Email:

Τηλέφωνο:

REFORM

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Ελλάδα

Κεντρική Μακεδονία

Τσώλη Λαμπρινή, Μπέσσα Κωνσταντία

I.tsoli@rdcm.gr, k.mpressa@pkm.gov.gr

2310403008, 302313319798

Δεκέμβριος 2018

European Union
European Regional
Development Fund

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ	5
Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ	5
ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ	6
ΔΡΑΣΕΙΣ REFORM ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ	8
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ	14
ΔΡΑΣΕΙΣ	16
ΔΡΑΣΗ 1: «ΚΕΝΤΡΟ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ»	16
Υπόβαθρο	16
Περιγραφή Δράσης	18
Εμπλεκόμενοι φορείς	18
Χρονοδιάγραμμα	19
Κόστος	19
ΔΡΑΣΗ 2: «ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ»	19
Υπόβαθρο	19
Περιγραφή Δράσης	22
Εμπλεκόμενοι φορείς	24
Χρονοδιάγραμμα	25
Κόστος	25
Πηγές χρηματοδότησης	25
ΕΓΚΡΙΣΗ	25

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΤΑ) και η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΚΜ) από τα πρώτα στάδια του έργου REFORM έθεσαν ως βασικό στόχο του Σχεδίου Δράσης τη **δημιουργία ενός μηχανισμού που θα υποστηρίξει και θα ενισχύει το συντονισμό των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ)** που αναπτύσσουν οι Δήμοι την τρέχουσα χρονική περίοδο, (23 Δήμοι έχουν λάβει χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο τους Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας για την εκπόνηση ΣΒΑΚ), **με στόχο την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητάς τους σε διαδημοτικό και περιφερειακό επίπεδο**. Κατά την πρώτη φάση των δράσεων διαβούλευσης που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου (1st plenary stakeholder meeting, Citizens survey, Scientific Café), ο στόχος αυτός διερευνήθηκε, μελετήθηκε και διαμορφώθηκε λαμβάνοντας υπόψιν τις απόψεις των Δήμων της ΠΚΜ, θεσμικών και κοινωνικών φορέων και οργανισμών που εμπλέκονται στο συγκοινωνιακό έργο (ΟΑΣΘ, ΟΣΕΘ, ΜΕΤΡΟ Α.Ε., ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ, Περιφερειακή Ένωση Δήμων Κεντρικής Μακεδονίας, Τροχαία Θεσσαλονίκης, Ένωση πεζών, Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, Σωματείο ταξί κλπ) και της επιστημονικής κοινότητας (ΑΠΘ, ΠΑΜΑΚ, ΤΕΕ).

Οι εκπρόσωποι των Δήμων εστίασαν στην ανάγκη λειτουργίας ενός κεντρικού μηχανισμού ο οποίος θα παρέχει τεχνική υποστήριξη και συγκεκριμένες κατευθύνσεις στους Δήμους ώστε να αναπτυχθούν συνεκτικά και υλοποιήσιμα ΣΒΑΚ. Οι φορείς τόνισαν τη σημασία ενός σχεδιασμού σε υψηλότερο επίπεδο και της ανάπτυξης μόνιμων δομών συνεργασίας και επικοινωνίας μεταξύ αυτών και της ΠΚΜ. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η τοποθέτηση της επιστημονικής κοινότητας η οποία έδωσε έμφαση στην αναγκαιότητα δημιουργίας ενός στρατηγικού περιφερειακού πλαισίου για τα έργα βιώσιμης κινητικότητας και ενός μόνιμου θεσμικού μηχανισμού υποστήριξης των τοπικών ΣΒΑΚ· επίσης στην ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα πρέπει να έχουν τα ΣΒΑΚ σε όλα τα χωρικά συστήματα και στην απαιτούμενη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για την ευρεία αποδοχή τους.

Το Σχέδιο Δράσης που ανέπτυξαν το ΠΤΑ και ΠΚΜ για την προώθηση των ΣΒΑΚ βάσει των εμπειριών που αποκόμισε από τις συναντήσεις ανταλλαγής τεχνογνωσίας με τους εταίρους και τα αποτελέσματα των δράσεων διαβούλευσης προτείνει μία **δομή, υπό την αιγίδα της ΠΚΜ**, η οποία θα λειτουργεί:

- Σε περιφερειακό επίπεδο ως «Κέντρο Ικανοτήτων» (Competence Centre) το οποίο θα παρέχει τεχνική υποστήριξη προς τους Δήμους της ΠΚΜ για την ανάπτυξη ΣΒΑΚ και παράλληλα θα λειτουργεί ως κανάλι επικοινωνίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων για την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών.
- Σε μητροπολιτικό επίπεδο ως «Παρατηρητήριο» Αστικής Κινητικότητας το οποίο που θα συγκεντρώνει, αναλύει και οργανώνει στοιχεία από τα τοπικά ΣΒΑΚ των Δήμων για τη δημιουργία προσβάσιμων και ενημερωμένων βάσεων δεδομένων ώστε να υποστηριχθεί ο ενιαίος σχεδιασμός για τα έργα κινητικότητας σε μητροπολιτικό επίπεδο.

Για την υποστήριξη της υλοποίησης του σχεδίου δράσης η ΠΚΜ εστίασε στην εξειδίκευση των δράσεων που προβλέπονται στον άξονα παρέμβασης ΑΞ06 -Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων- του ΠΕΠ-ΚΜ βάσει της οποίας δημοσιεύτηκε πρόσκληση για παρεμβάσεις που εντάσσονται στην εγκεκριμένη «Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης» και στοχεύουν στην ενδυνάμωση δομών και δικτύων για την παρακολούθηση φαινομένων σχετικών με τις αστικές προκλήσεις.

Η ΠΚΜ υπέβαλε σχετική πρόταση με τίτλο: **Παρατηρητήριο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Αστικής περιοχής της Θεσσαλονίκης**, η οποία έλαβε έγκριση το Οκτώβριο του 2018. Το Παρατηρητήριο έχει τέσσερις κατευθύνσεις (Παρακολούθηση Χωρικού Σχεδιασμού και Χωροθετήσεων, Παρακολούθηση Αστικών Μεταφορών και Κινητικότητας, Σύνθεση / εξειδίκευση δεδομένων άλλων Παρατηρητηρίων, Επιστημονική και Τεχνική Υποστήριξη και Δικτύωση).

Το Σχέδιο Δράσης έτυχε θερμής και ευρείας αποδοχής από τους ενδιαφερόμενους φορείς. Σε ειδική εκδήλωση υπογράφηκε μεταξύ της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης και των οκτώ Δήμων της Μητροπολιτικής περιοχής Θεσσαλονίκης *Δήλωση Πρόθεσης Συνεργασίας στο πλαίσιο του Παρατηρητηρίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Αστικής περιοχής της Θεσσαλονίκης*. Μέσω της συνεργασίας αυτής, προωθείται η δημιουργία ενός **διαύλου επικοινωνίας** και συνεργασίας, για τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) με στόχο την προώθηση **ενιαίου σχεδιασμού για τα έργα κινητικότητας** σε μητροπολιτικό επίπεδο και την περαιτέρω αξιοποίηση των δεδομένων που συλλέγονται από τους εμπλεκόμενους φορείς.

Το 1^ο τρίμηνο του 2019 θα υπογραφεί Σύμφωνο Συνεργασίας μεταξύ της ΠΚΜ και του ΙΜΕΤ/ΕΚΕΤΑ για τη λειτουργία του «Κέντρου Ικανοτήτων» όπου θα καθοριστεί το πλαίσιο συνεργασίας για να ξεκινήσουν οι διαδικασίες σύστασής του. Το «Παρατηρητήριο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης» εκτιμάται ότι θα τεθεί σε λειτουργία στις αρχές του 2019 με την έναρξη

τροφοδότησης της βάσης δεδομένων και τον καθορισμό των δεικτών παρακολούθησης για την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης.

Το «Κέντρο Ικανοτήτων» δεν θα απαιτήσει οικονομικούς πόρους καθώς θα λειτουργεί από τις Υπηρεσίες της ΠΚΜ με την υποστήριξη του ΙΜΕΤ/ΕΚΕΤΑ. Το έργο «Παρατηρητήριο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Αστικής περιοχής της Θεσσαλονίκης» θα υλοποιηθεί με τη συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Η Περιφερειακή Πολιτική για τη Βιώσιμη Κινητικότητα

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανταποκρινόμενη στις προκλήσεις του σύγχρονου Αστικού Σχεδιασμού προωθεί τη βιώσιμη κινητικότητα μέσα από νέα **συστήματα μεταφορών χαμηλών εκπομπών άνθρακα** προς μία κοινωνία περισσότερο φιλική για το περιβάλλον και τον άνθρωπο.

Στο πλαίσιο αυτό έχει εντάξει στον αρχικό σχεδιασμό του **Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020 (ΠΕΠ-ΚΜ)** δράσεις βιώσιμης κινητικότητας (ευφυή συστημάτων μεταφορών, επέκταση της θαλάσσιας δημόσιας συγκοινωνίας στον Θερμαϊκό κόλπο, δημιουργία ποδηλατοδρόμων και διαδρομών πεζοπορίας, πεζοδρόμηση οδών, σχεδιασμός και υλοποίηση εκστρατειών ευαισθητοποίησης, μέτρα για τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και τη μείωση του θορύβου κ.α.) στους άξονες προτεραιότητας ΑΞ04 (Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς) και ΑΞ06 (Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων).

Για την Μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης οι παραπάνω δράσεις έχουν κατανεμηθεί στην Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης (ΟΧΕ – ΒΑΑ). Η εγκεκριμένη **Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ)** εξειδικεύει τις δράσεις και τις παρεμβάσεις του ΠΕΠ-ΚΜ εντός ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για την αειφόρο αστική ανάπτυξη της Μητροπολιτικής Περιοχής Θεσσαλονίκης. Οι άξονες και οι ειδικοί στόχοι της ΣΒΑΑ συνδέονται άμεσα με τους άξονες προτεραιότητας και τις επενδυτικές προτεραιότητες του ΠΕΠ-ΚΜ.

Παράλληλα, από το 2016 ξεκίνησε η χρηματοδότηση των Δήμων για τη δημιουργία Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) από το **Πράσινο Ταμείο του Υπουργείου**

Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας 23 Δήμοι αναμένεται να αναπτύξουν ΣΒΑΚ αξιοποιώντας τη χρηματοδότηση του Πράσινου Ταμείου (2018 – 2019).

Από τα παραπάνω διακρίνεται ότι η ΠΚΜ δίνει σημαίνουσα προτεραιότητα στη βιώσιμη κινητικότητα με το σχεδιασμό και τη χρηματοδότηση πλήθους δράσεων· το ζητούμενο είναι η σύνδεση των δράσεων αυτών και των αποτελεσμάτων τους εντός ενός ενιαίου στρατηγικού πλαισίου ή/και ενός προγράμματος παρακολούθησης της εφαρμογής τους. Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας θεωρεί ότι τα ΣΒΑΚ αποτελούν ισχυρά εργαλεία τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν προς την κατεύθυνση αυτή, αλλά, προς το παρόν, αναπτύσσονται σε τοπικό επίπεδο και μεμονωμένα από τον κάθε Δήμο απουσία θεσμικού πλαισίου και κοινών τεχνικών προδιαγραφών.

Στόχος της ΠΚΜ με τη συμμετοχή της στο REFORM είναι η **δημιουργία ενός μηχανισμού ο οποίος θα υποστηρίζει και θα ενισχύει το συντονισμό των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ)** που εκπονούν οι Δήμοι την τρέχουσα περίοδο ώστε να δημιουργηθεί ένα ενιαίο περιφερειακό πλαίσιο για την ευρεία και συμπληρωματική εφαρμογή των ΣΒΑΚ και την υλοποίηση έργων βιώσιμης κινητικότητας.

Το όραμα της Περιφέρειας για τη Βιώσιμη Κινητικότητα

Η **βιώσιμη κινητικότητα** αποτελεί βασική συνιστώσα της **βιώσιμης πόλης** και το αποτύπωμά της υπάρχει σε πολλούς τομείς: περιβάλλον, χρήσεις γης, δημόσιος χώρος, αστική δόμηση κλπ. Το όραμα της Περιφέρειας για τη βιώσιμη κινητικότητα είναι συνυφασμένο με τη βιώσιμη πόλη. Μία πόλη φιλική προς τον άνθρωπο και το περιβάλλον, φιλόξενη και καινοτόμα, με εύκολη και ασφαλή πρόσβαση για όλες τις κοινωνικές ομάδες, με το βλέμμα στραμμένο προς νέες λύσεις κινητικότητας χωρίς αυτοκίνητο. Το όραμά της μπορεί να πραγματοποιηθεί με ισχυρή πολιτική βούληση, με την ανάπτυξη συνεργατικών διαδικασιών μεταξύ διοικητικών αρχών και θεσμικών φορέων, με τη συνεχή υποστήριξη από την επιστημονική κοινότητα και τους τεχνικούς φορείς, με την εισαγωγή τεχνολογίας και καλών πρακτικών, με τη συμμετοχή της σε δικτυώσεις και, ίσως το βασικότερο όλων, την ενεργό συμμετοχή της Κοινωνίας των πολιτών.

Το έργο REFORM υποστήριξε την Περιφέρεια στα παραπάνω βήματα προς την υλοποίηση του οράματός της, φέρνοντας στο προσκήνιο το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ). Για την ΠΚΜ το ΣΒΑΚ αποτελεί ένα στρατηγικό σχέδιο με πολυτομεακή – διεπιστημονική προσέγγιση, ένα ισχυρό μέσο για την προώθηση σύγχρονων πολιτικών προσανατολισμένων στα ολοκληρωμένα συστήματα μεταφοράς του μέλλοντος, ένα χρήσιμο εργαλείο για την αυριανή

διακυβέρνηση. Η ΠΚΜ θα υποστηρίξει την προώθηση των ΣΒΑΚ μέσα από ένα μόνιμο και θεσμικό μηχανισμό που θα εγγυάται την αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητάς τους εντός ενός ολοκληρωμένου χωρικού πλαισίου.

Δράσεις REFORM για την ανάπτυξη του Σχεδίου Δράσης

Για τη διαμόρφωση του Σχεδίου Δράσης η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΚΜ) και το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΤΑ) ακολούθησαν τα παρακάτω βήματα, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του REFORM:

- 1) Ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης
- 2) Συναντήσεις ανταλλαγής τεχνογνωσίας
- 3) Αξιολόγηση καλών πρακτικών
- 4) Δράσεις διαβούλευσης

1) Ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης

Για την αποτύπωση και ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΚΜ) απέστειλε ερωτηματολόγια προς τους Δήμους της επικράτειάς της για την αξιολόγηση του επιπέδου ανάπτυξης ΣΒΑΚ, ενώ διερεύνησε, μέσω συνεντεύξεων σε στελέχη διοίκησης και λήψης αποφάσεων, τις ικανότητες των περιφερειακών και τοπικών διοικήσεων για σχεδιασμούς βιώσιμης κινητικότητας.

Τα βασικά αποτελέσματα της δράσης ήταν:

Αδυναμίες: Κατακερματισμός αρμοδιοτήτων /επικάλυψη διαφόρων διοικητικών επιπέδων.

Ισχυρά σημεία / ευκαιρίες: Υποστήριξη και συνεργασία με την επιστημονική κοινότητα (ΕΚΕΤΑ, ΑΠΘ) / Ευκαιρίες χρηματοδότησης (ΠΕΠ, ΟΧΕΒΑΑ, Πράσινο Ταμείο).

Ο ρόλος των ΣΒΑΚ: Εργαλεία με σημαντικό δυναμισμό / Προβληματισμοί για το πώς τα ΣΒΑΚ θα ενσωματώσουν και άλλους τομείς πολιτικής (κοινωνικούς, οικονομικούς και χρήσεις γης).

Γνώση / Εκπαίδευση: Καλό υπόβαθρο στις μεταφορές, στην αστική ανάπτυξη και στα GIS και εμπειρία σε μελέτες κυκλοφορίας. Έλλειψη γνώσεων για τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων και τη μοντελοποίηση για τα ΣΒΑΚ.

Ανάπτυξη ΣΒΑΚ: Οι περισσότεροι Δήμοι θα διαθέτουν ΣΒΑΚ εντός της διετίας / Τα ΣΒΑΚ αναπτύσσονται μεμονωμένα χωρίς κοινές τεχνικές προδιαγραφές.

Από τα παραπάνω αποτελέσματα σκιαγραφήθηκε ήδη η ανάγκη για τη δημιουργία ενός μηχανισμού που θα υποστηρίζει και θα συντονίζει τα ΣΒΑΚ.

2) Συναντήσεις ανταλλαγής τεχνογνωσίας

Το ΠΤΑ και η ΠΚΜ συμμετείχε σε:

- **4 «Technical site visits, thematic workshops and policy round tables»** εστιασμένα στους τέσσερις πυλώνες του REFORM:
  - ✓ 1st - Thessaloniki: Εργαλεία ΤΠΕ (2-3/3/2017)
  - ✓ 2nd - Bologna: Περιφερειακά Κέντρα Ικανοτήτων (28 - 29/6/2017)
  - ✓ 3rd - Manchester: Περιφερειακές στρατηγικές (5-6/9/2017)
  - ✓ 4th - Heerlen: Συμμετοχικές διαδικασίες (14-15/12/2017)
- **Διεθνές συνέδριο με αντικείμενο τη βιώσιμη κινητικότητα** στην Ευρώπη με τη συμμετοχή εκπροσώπων από Περιφέρειες και Δήμους.
  - ✓ Brussels: “Τα ΣΒΑΚ στην Ευρώπη: Καλές πρακτικές και πολυεπίπεδη διακυβέρνηση” (23/10/2017)

3) Αξιολόγηση καλών πρακτικών

Η αξιολόγηση των καλών πρακτικών που συγκεντρώθηκαν απ’ όλους τους εταίρους (25 καλές πρακτικές στο σύνολο) έγινε βάσει πέντε συγκεκριμένων κριτηρίων (σχετικότητα, αποδοτικότητα, επιπτώσεις, καινοτομία, μεταφερισιμότητα) με στόχο τον εντοπισμό των στοιχείων εκείνων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση των αδυναμιών και την προώθηση των προτεραιοτήτων της (βήμα 1) και έμπνευση για το Σχέδιο Δράσης.

Η ΠΚΜ επέλεξε τις παρακάτω τέσσερις καλές πρακτικές:

- 1) **GP11 - SUMP Evidence Base and Information Gathering (Manchester, UK):** δίνει κατευθύνσεις για τη συλλογή και οργάνωση τοπικών δεδομένων σε θεματικά πεδία διαφόρων τομεακών πολιτικών και τη θέσπιση προτύπων για την εκτίμηση των επιρροών τους σε μελλοντικούς σχεδιασμούς και για τον καθορισμό επενδυτικών προτεραιοτήτων και ολοκληρωμένων σχεδιασμών σε περιφερειακό επίπεδο.
- **GP5 - LTP & Integration with Environmental Policy Sector (Low Emission Zone) (York, UK):** προτείνει τον καθορισμό κοινών δεικτών για τα ΣΒΑΚ και τα ΣΔΑΕ (Σχέδια Δράσης Αειφόρου Ενέργειας) των Δήμων, εντάσσοντας τα ΣΒΑΚ σ’ έναν ευρύτερο χωροταξικό και ενεργειακό σχεδιασμό.

- **GP18 - Regional funding scheme via Regional Operating Programme funds for SUMP development (Region Emilia - Romagna, IT):** προσφέρει τεχνικές συμβουλές στους Δήμους, ενώ παράλληλα δεσμεύει τα ενδιαφερόμενα μέρη για την προώθηση μιας γενικότερης περιφερειακής πολιτικής.
- **GP22 - Set-up of a special section within the Region Emilia-Romagna of an In-house company for managing traffic and mobility data (Emilia-Romagna, IT):** εσωτερική δομή, που διαχειρίζεται τα διαθέσιμα δεδομένα για τις μεταφορές και τη βιώσιμη κινητικότητα και τα εργαλεία συλλογής και ανάλυσης τους για την ιεράρχηση των μέτρων προς χρηματοδότηση.

4) Δράσεις διαβούλευσης

Οι δράσεις διαβούλευσης πραγματοποιήθηκαν σε δύο φάσεις:

A' φάση: Ανακοινώθηκε το υπόβαθρο του Σχεδίου Δράσης στους ενδιαφερόμενους φορείς, τους εταίρους, την επιστημονική κοινότητα και τους Δήμους της ΠΚΜ ώστε να **συμπεριληφθούν οι απόψεις τους** στο τελικό Σχέδιο Δράσης.

B' φάση: Παρουσιάστηκε το τελικό Σχέδιο Δράσης σε όλους τους ενδιαφερόμενους, προκειμένου να λάβουν την **υποστήριξή τους για την υλοποίησή του**.

- **1st plenary stakeholders' meeting (16-2-2018)**

"Προκλήσεις και προοπτικές για τη βιώσιμη αστική κινητικότητα στη Μητροπολιτική Ενότητα Θεσσαλονίκης"

Συμμετέχοντες: (ΠΚΜ, ΜΕΘ, Τροχαία, Ε.ΣΑ.μεΑ, ΕΚΕΤΑ, ΟΣΕΘ, ΑΠΘ, ΠΕΔ, Ένωση Πεζών, Σωματείο Ταξί)

Κύρια αποτελέσματα:

- ✓ Απαραίτητες οι μόνιμες **δομές συνεργασίας και επικοινωνίας** μεταξύ φορέων και πολιτών.
- ✓ Η παροχή επιλογών βιώσιμων μεταφορών προϋπόθεση για την επίτευξη **στροφής από τα ιδιωτικά αυτοκίνητα**.
- ✓ Ο **σχεδιασμός σε υψηλότερο επίπεδο** είναι μια αναγκαιότητα.
- ✓ Βασικές συνιστώσες της βιώσιμης κινητικότητας αποτελούν η **προσβασιμότητα και η ασφάλεια**

- ✓ Ο σχεδιασμός της **χρήσεων γης** αποτελεί πολύ σημαντική πτυχή στα Σχέδια βιώσιμης κινητικότητας

- **Citizens Survey (Μάιος 2018)**

"Διερεύνηση των αναγκών για τη διαμόρφωση ενός περιφερειακού μηχανισμού υποστήριξης των τοπικών ΣΒΑΚ"

- *Ερωτηματολόγιο προς τους Δήμους για τη βέλτιστη κατανόηση των αναγκών των Δήμων σε τεχνικά ζητήματα για την ανάπτυξη ΣΒΑΚ*

Βασικά συμπεράσματα:

- ✓ Για την πλειοψηφία των Δήμων, οι **γνώσεις για ΣΒΑΚ** χαρακτηρίζονται ως ελλιπείς. Οι περισσότεροι Δήμοι δεν αναπτύσσουν τις **απαραίτητες συνέργειες** με τους γειτονικούς Δήμους. Το επίπεδο συνεργασίας **μεταξύ των Δήμων και της ΠΚΜ** θεωρείται καλό.
- ✓ **Προτεραιότητες** δίνουν: στην περιγραφή δεδομένων και μεθοδολογιών συλλογής αυτών, στο στάδιο του καθορισμού οράματος, στόχων και προτεραιοτήτων, στην επίβλεψη του σταδίων που απαιτούν τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων και τη χρήση κυκλοφοριακού μοντέλου.

- **Scientific café (5-6-2018)**

"Η προώθηση των σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας (SUMP) ως βασικό εργαλείο σχεδιασμού για τα αστικά και περιφερειακά συστήματα μεταφορών"

Συμμετέχοντες: ΠΚΜ, ΠΤΑ, ΙΜΕΤ/ΕΚΕΤΑ, ΑΠΘ, ΠΑΜΑΚ, ΤΕΕ

Βασικά συμπεράσματα:

- ✓ Απαραίτητη η δημιουργία ενός **στρατηγικού περιφερειακού πλαισίου** το οποίο θα προωθεί τα ολοκληρωμένα συστήματα μεταφορών.
- ✓ Αναγκαίος ένας **μόνιμος θεσμικός μηχανισμός** υποστήριξης των τοπικών ΣΒΑΚ.
- ✓ Το ΣΒΑΚ είναι ένα στρατηγικό σχέδιο με **ολοκληρωμένη προσέγγιση** σε όλα τα χωρικά συστήματα.
- ✓ Για την επίτευξη των στόχων του το ΣΒΑΚ πρέπει να γίνει **ευρέως αποδεκτό** από τους πολίτες.

- **"Focus group for Technical sector" (12-11-2018)**

"Διαβούλευση για το Σχέδιο Δράσης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για την προώθηση των ΣΒΑΚ"

Συμμετέχοντες: Εκπρόσωποι των Δήμων της ΠΚΜ

Βασικά συμπεράσματα:

- ✓ Το «Κέντρο Ικανοτήτων» θα παρέχει την **τεχνική πληροφορία** που χρειάζονται οι Δήμοι για την αντιμετώπιση συνήθων και κοινών προβλημάτων.
- ✓ Η δομή αυτή θα υποστηρίξει την **άμεση επικοινωνία** μεταξύ των Δήμων για την ανταλλαγή απόψεων, προβληματισμών και καλών πρακτικών.
- ✓ Υπάρχει η ανάγκη ύπαρξης ενός **κεντρικού μηχανισμού, υπό την αιγίδα της ΠΚΜ**, ο οποίος θα παρέχει συγκεκριμένες κατευθύνσεις στους Δήμους ώστε να αναπτυχθούν συνεκτικά και υλοποιήσιμα ΣΒΑΚ.

- **"Walk & talk meeting" with local authorities" (14-11-2018)**

Υπογραφή Δήλωσης Πρόθεσης Συνεργασίας μεταξύ Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΚΜ) και των Δήμων της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης για την ανάπτυξη Παρατηρητήριου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας

Συμμετέχοντες: Περιφερειάρχης Κεντρικής Μακεδονίας, κ. Απόστολος Τζιτζικώστας, Αντιπεριφερειάρχης της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης κ. Βούλα Πατουλίδου, Δήμαρχοι: Αμπελοκήπων - Μενεμένης, κ. Λάζαρος Κυρίζογλου, Θεσσαλονίκης, κ. Γιάννης Μπουτάρης, Καλαμαριάς, κ. Θεοδόσης Μπακογλίδης, Ευόσμου - Κορδελιού, κ. Πέτρος Σούλας, Νεάπολης - Συκεών, Σίμος Δανιηλίδης, Παύλου Μελά, κ. Δημήτρης Δεμουρτζίδης, Πυλαίας - Χορτιάτη, Ιγνάτιος Καϊτεζίδης, Δέλτα, Ευθύμιος Φωτόπουλος

Μέσω της συνεργασίας αυτής, προωθείται η δημιουργία ενός **διαύλου επικοινωνίας και συνεργασίας**, για τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) με στόχο την **προώθηση ενιαίου σχεδιασμού για τα έργα κινητικότητας** σε μητροπολιτικό επίπεδο και την περαιτέρω αξιοποίηση των δεδομένων που συλλέγονται από τους εμπλεκόμενους φορείς.

- **"Second plenary stakeholders meeting" (28-11-2018)**

«Δημιουργώντας τις συνθήκες για τη βιώσιμη κινητικότητα»

Ομιλητές: Υπουργός Υποδομών και Μεταφορών, Χρήστος Σπίρτζης, Υφυπουργός Εσωτερικών, αρμόδια για τη Μακεδονία και τη Θράκη, Κατερίνα Νοτοπούλου, Δήμαρχος Θεσσαλονίκης, Γιάννης Μπουτάρης, Αντιπεριφερειάρχης Θεσσαλονίκης, Βούλα Πατουλίδου, Συγκοινωνιολόγος

και πρώην πρόεδρος του ΣΑΣΘ, Παναγιώτης Παπαϊωάννου, Βουλευτής Σερρών της ΝΔ και τομέαρχης Υποδομών και Μεταφορών, Κώστας Καραμανλής.

Παρεμβάσεις από εκπροσώπους της ΠΕΔΚΜ, του ΟΑΣΘ, της «Αττικό Μετρό», του ΟΣΕΘ, της Τροχαίας Θεσσαλονίκης, και από την «Εγνατία Οδό».

Η Αντιπεριφερειάρχης της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης σε ανοικτή εκδήλωση για τη βιώσιμη κινητικότητα παρουσίασε τη στρατηγική της Περιφέρειας με ιδιαίτερη **αναφορά στο έργο REFORM και τα αποτελέσματά του και στη συνέχεια ανακοίνωσε το Σχέδιο Δράσης**. Ακολούθησε συζήτηση με θεσμικούς, επιστημονικούς και τεχνικούς φορείς.

- **Policy Conference (4-12-2018)**

Στο τελικό συνέδριο στις Βρυξέλλες πολιτικοί εκπρόσωποι των τεσσάρων Περιφερειών που συμμετέχουν στο REFORM υπέγραψαν με υψηλόβαθμους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής **κοινή δήλωση για το ρόλο των Περιφερειών στους σχεδιασμούς για τη βιώσιμη αστική κινητικότητα**.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Το εν λόγω Σχέδιο Δράση αναμένεται να επηρεάσει:

- Το Πρόγραμμα Επενδύσεων Ανάπτυξης και Θέσεων Εργασίας
- Το Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας
- Άλλο Περιφερειακό Εργαλείο Πολιτικής

Το **ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020 (ΠΕΠ-ΚΜ)**, το εργαλείο πολιτικής το οποίο επηρεάζεται από το έργο, στον αρχικό του σχεδιασμό προέβλεπε στον άξονα ΑΞ06 – Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων- δαπάνες για την ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας της δημόσιας διοίκησης και των δημοσίων υπηρεσιών.

Κατά την εξειδίκευση των δράσεων και των κατηγοριών παρέμβασης του ΠΕΠ, οι δαπάνες αυτές επιλέχθηκε να κατανεμηθούν στην **Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης (ΟΧΕ – ΒΑΑ)**. Το διάστημα της σύνταξης της «**Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης**» (ΣΒΑΑ) της Θεσσαλονίκης συνέπεσε με την περίοδο της έναρξης του έργου REFORM. Με στενή και μεθοδική συνεργασία μεταξύ του ΠΤΑ και της ΠΚΜ με την ομάδα Σχεδιασμού και Αξιολόγησης της ΟΧΕ-ΒΑΑ επιτεύχθηκε να ενταχθεί στην εγκεκριμένη Στρατηγική ο ειδικός στόχος 4.2. -Ενδυνάμωση της Δημόσιας Διοίκησης και των Δημοσίων Υπηρεσιών- ο οποίος συνδέεται με τον άξονα προτεραιότητας 06 του ΠΕΠ περιλαμβάνοντας δράσεις για την «**Ενίσχυση δικτύων παρακολούθησης και παρατηρητηρίων αστικών προκλήσεων**». Ο παραπάνω στόχος εξειδικεύτηκε περαιτέρω, κατόπιν στοχευμένων συζητήσεων με τη Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ ώστε να γίνει ειδική αναφορά για τη Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα σε δράσεις που αφορούν την υλοποίηση των παρεμβάσεων του ειδικού στόχου 4.2.

Το Μάρτιο του 2018, δημοσιεύτηκε πρόσκληση του ΠΕΠ-ΚΜ για τη δράση 6e7 (κωδικός 090.6e), η οποία στοχεύει στην *ενδυνάμωση δομών και δικτύων για την παρακολούθηση φαινομένων σχετικών με τις αστικές προκλήσεις και συμπεριλαμβάνει Παρατηρητήρια Αστικών Μεταφορών και Κινητικότητας*.

Η ΠΚΜ υπέβαλε σχετική πρόταση με τίτλο: «**Παρατηρητήριο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Αστικής περιοχής της Θεσσαλονίκης**» η οποία έλαβε έγκριση το Οκτώβριο του 2018. Το συνολικό κόστος της Πράξης ανέρχεται στα 848.825 Ευρώ.

ΔΡΑΣΕΙΣ

Δράση 1: «Κέντρο Ικανοτήτων»

Υπόβαθρο

Το «Κέντρο Ικανοτήτων» θα αποτελέσει ένα μηχανισμό υποστήριξης προς τους Δήμους ο οποίος θα παρέχει, σε συνεργασία με το ΕΚΕΤΑ, **τεχνική υποστήριξη** για την ανάπτυξη των ΣΒΑΚ σε όλους τους Δήμους της ΠΚΜ και παράλληλα θα λειτουργεί ως **κανάλι επικοινωνίας** μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων για την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών. Η δράση αυτή θα καλύψει τα κενά και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Δήμοι στην ανάπτυξη των ΣΒΑΚ, λόγω κυρίως της απουσίας ενός θεσμικού πλαισίου που θα έδινε συγκεκριμένες κατευθύνσεις και κοινές τεχνικές προδιαγραφές αλλά και της έλλειψης εξειδικευμένης γνώσης από τα στελέχη που έχουν αναλάβει την εκπόνηση και την παρακολούθηση των ΣΒΑΚ.

Το **είδος της πληροφόρησης** που θα δίνεται διαμορφώθηκε σύμφωνα με τις ανάγκες των Δήμων όπως έχουν καταγραφεί στη δράση "citizens survey", η οποία έλαβε τη μορφή του "Authorities survey", στο πλαίσιο της οποίας η ΠΚΜ απέστειλε στους Δήμους σχετικό ερωτηματολόγιο με τίτλο: «*Διερεύνηση των αναγκών για τη διαμόρφωση ενός περιφερειακού μηχανισμού υποστήριξης των τοπικών ΣΒΑΚ*». Βάσει των απαντήσεών τους ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στα παρακάτω πεδία:

Για τη σύνταξη της προκήρυξης ενός ΣΒΑΚ:

- Περιγραφή των δεδομένων που θα χρειαστούν για την υλοποίηση του ΣΒΑΚ και των μεθοδολογιών συλλογής και ανάλυσής τους

Για την υλοποίηση ενός ΣΒΑΚ:

- Επίβλεψη και συντονισμός της διαδικασίας για τον καθορισμό οράματος, στόχων και προτεραιοτήτων
- Επίβλεψη της διαδικασίας ανάλυσης των δεδομένων με ή χωρίς τη χρήση κυκλοφοριακού μοντέλου

Η τεχνική πληροφόρηση θα καλύπτει και άλλα πεδία, όπως αυτά αποτυπώθηκαν στις απαντήσεις των ερωτηματολογίων και θα αφορούν στα παραδοτέα του αναδόχου, τις ειδικότητες σε μελετητές και/ή επιστήμονες που απαιτεί ένα ΣΒΑΚ, βασικά θέματα νομικού/διοικητικού περιεχομένου, τα στάδια υλοποίησης ενός ΣΒΑΚ, τη διενέργεια των ερευνών, τη διαδικασία των διαβουλεύσεων, την αξιολόγηση και την τελική επιλογή των μελλοντικών σεναρίων υποδομών, τη διαδικασία

αξιολόγησης και επιλογής των μέτρων βιώσιμης κινητικότητας, τη διαδικασία καθορισμού των πηγών χρηματοδότησης και του τελικού χρονοπρογραμματισμού των έργων. Οι τεχνικές συμβουλές θα βασίζονται στις επίσημες προδιαγραφές του Eltis και του Πράσινου Ταμείου.

Η δράση αυτή πήρε στοιχεία από την καλή πρακτική GP18 - *Regional funding scheme via Regional Operating Programme funds for SUMP development*, της Περιφέρειας Emilia-Romagna, η οποία παρουσιάζει ένα εργαλείο πολιτικής που ανέπτυξε η Περιφέρεια για την προώθηση των ΣΒΑΚ στην επικράτειά της. Η Περιφέρεια Emilia-Romagna παρέχει χρηματοδότηση στους Δήμους άνω των 50.000 κατοίκων για την ανάπτυξη ΣΒΑΚ και παράλληλα τεχνική υποστήριξη, καθορίζοντας ένα πακέτο με τα βασικά απαιτούμενα που θα πρέπει να συμπεριλάβουν στους σχεδιασμούς τους, ενώ συγχρόνως τους δεσμεύει για την υλοποίηση μιας γενικότερης περιφερειακής πολιτικής. Τα παραπάνω οδήγησαν στη δημιουργία ενός άτυπου δικτύου μεταξύ Δήμων και Περιφέρειας εντός του οποίου η Περιφέρεια λειτούργησε ως κέντρο ικανοτήτων.

Δεδομένου ότι η χρηματοδότηση πολλών Δήμων της ΠΚΜ για το σχεδιασμό των ΣΒΑΚ τους είναι εξασφαλισμένη, η καλή αυτή πρακτική αποτέλεσε για την ΠΚΜ ένα καλό παράδειγμα για το πώς θα μπορούσε να παρέχει τεχνική υποστήριξη στους Δήμους για την ανάπτυξη συνεκτικών ΣΒΑΚ μέσω ενός δικτύου στο οποίο θα προωθεί παράλληλα ενιαίες πολιτικές για την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας.

Για τη δημιουργία του Κέντρου Ικανοτήτων η ΠΚΜ εμπνεύστηκε από μία ακόμη καλή πρακτική, επίσης της Περιφέρειας Emilia-Romagna, την GP22 - *Set-up of a special section within the Region Emilia-Romagna of an In-house company for managing traffic and mobility data*, η οποία αποτέλεσε παράδειγμα και για το Παρατηρητήριο Αστικής Κινητικότητας όπως περιγράφεται στην επόμενη ενότητα (Δράση 2).

Τα στοιχεία που ενέπνευσε την ΠΚΜ αφορούσε στην παροχή δεδομένων από έναν εσωτερικό οργανισμό της Περιφέρειας (LEPIDA) τα οποία θα ήταν πολύ δύσκολο για τους Δήμους και άλλους δημόσιους φορείς να τα δημιουργήσουν ή να τα προμηθευτούν. Δυνατό στοιχείο επίσης είναι η συμμετοχή στον Οργανισμό αυτόν πολλών stakeholders (436) με την Περιφέρεια της Emilia-Romagna να είναι ο βασικότερος όλων και αυτός που μεταφέρει εξειδικευμένες τεχνικές γνώσεις και υπηρεσίες προς τους υπόλοιπους, ενισχύοντας έτσι τον περιφερειακό του σχεδιασμό.

Οι δύο αυτές καλές αυτές πρακτικές παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν στη δράση του REFORM «2nd technical site visit, thematic workshop & policy round table» που διοργάνωσε η RER και το ITL στις 28 και 29 Ιουνίου του 2017 με τίτλο "Development of a Regional Competence Center".

Περιγραφή Δράσης

Το «Κέντρο Ικανοτήτων» θα υποστηρίζεται από ομάδα εξειδικευμένου προσωπικού της **Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΚΜ)** και του **Ινστιτούτου Βιώσιμης Κινητικότητας και Δικτύων Μεταφορών (IMET) του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ)** που θα παρέχουν πληροφορίες τεχνικής φύσης στους Δήμους της ΠΚΜ για την εκπόνηση ΣΒΑΚ.

Το «Κέντρο ικανοτήτων» δύναται, στα πρώτα του στάδια, να έχει τη μορφή μίας **ηλεκτρονικής πλατφόρμας** με σύνδεση στον ιστότοπο της ΠΚΜ μέσω της οποίας πέραν των απαντήσεων σε ερωτήματα για τεχνικά ζητήματα, όπως περιεγράφηκαν στην προηγούμενη ενότητα, θα δίνεται συνεχής πληροφόρηση για θέματα βιώσιμης κινητικότητας. Παράλληλα, με τη χρήση ενός εργαλείου **'online forum'**, περιορισμένης πρόσβασης, θα διευκολύνει την άμεση επικοινωνία και την ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών μεταξύ των Δήμων και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων σε ειδικά ζητήματα (πχ νομικού και διοικητικού χαρακτήρα).

Το «Κέντρο ικανοτήτων», σε πρώτη φάση, θα παρέχει τεχνική υποστήριξη προς τους 23 Δήμους της ΠΚΜ οι οποίοι εκπονούν ή θα εκπονήσουν ΣΒΑΚ εντός της επόμενης διετίας με χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο. Σε επόμενες φάσεις δύναται να διευρυνθεί με τη συμμετοχή τόσο των υπολοίπων Δήμων όσο και άλλων φορέων που εμπλέκονται στο συγκοινωνιακό σχεδιασμό.

Συγκεκριμένες προδιαγραφές και άλλες λεπτομέρειες για τη σύσταση του «Κέντρου ικανοτήτων» θα προκύψουν με τον καθορισμό του πλαισίου συνεργασίας μεταξύ της ΠΚΜ και του IMET/ΕΚΕΤΑ.

Εμπλεκόμενοι φορείς

Το «Κέντρο Ικανοτήτων» σχεδιάστηκε από την ΠΚΜ και το IMET/ΕΚΕΤΑ και θα υλοποιηθεί από την **Αυτοτελή Διεύθυνση Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας** με την επιστημονική υποστήριξη του IMET.

Οι Δήμοι υποδέχτηκαν θερμά την πρωτοβουλία της ΠΚΜ για τη δημιουργία του Κέντρου Ικανοτήτων κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης δράση "Focus group for technical sector"

(“Διαβούλευση για το Σχέδιο Δράσης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για την προώθηση των ΣΒΑΚ”), όπου τόνισαν την ανάγκη ύπαρξης ενός κεντρικού μηχανισμού, υπό την αιγίδα της ΠΚΜ, ο οποίος θα παρέχει συγκεκριμένες κατευθύνσεις στους Δήμους ώστε να αναπτυχθούν συνεκτικά και υλοποιήσιμα ΣΒΑΚ.

Χρονοδιάγραμμα

Το 1^ο τρίμηνο του 2019 θα υπογραφεί Σύμφωνο Συνεργασίας μεταξύ της ΠΚΜ και του ΙΜΕΤ/ΕΚΕΤΑ για τη λειτουργία του «Κέντρου Ικανοτήτων». Με τον καθορισμό του πλαισίου συνεργασίας θα ξεκινήσουν οι διαδικασίες σύστασης του «Κέντρου Ικανοτήτων» (καθορισμός τεχνικών προδιαγραφών για την ηλεκτρονική πλατφόρμα και το ‘online forum’, διαμόρφωση δεικτών αξιολόγησης και παρακολούθησης, επικοινωνία με τους συμμετέχοντες Δήμους κλπ) με εκτιμώμενο στόχο έναρξης λειτουργίας το Σεπτέμβριο του 2019.

Κόστος

Το Κέντρο Ικανοτήτων δεν θα απαιτήσει οικονομικούς πόρους καθώς θα λειτουργεί από τις Υπηρεσίες της ΠΚΜ με την υποστήριξη του ΙΜΕΤ/ΕΚΕΤΑ. Τυχόν έξοδα που θα προκύψουν θα καλυφθούν από ίδιους πόρους.

Δράση 2: «Παρατηρητήριο Αστικής Κινητικότητας»

Υπόβαθρο

Η ΠΚΜ από τα πρώτα στάδια του έργου εστίασε στη ανάγκη που υπάρχει για την προώθηση ενιαίων σχεδιασμών και έργων κινητικότητας σε μητροπολιτικό επίπεδο και κυρίως σε όμορους Δήμους. Το Παρατηρητήριο Αστικής Κινητικότητας θα **συντονίζει τα ΣΒΑΚ των Δήμων** προς την κατεύθυνση αυτήν αξιοποιώντας παράλληλα τις πληροφορίες που θα συλλέγει, αναλύει και οργανώνει σε βάσεις δεδομένων για την υποστήριξη της στρατηγικής της ΠΚΜ για τη βιώσιμη κινητικότητα.

Τα εκτιμώμενα αποτελέσματα του Παρατηρητηρίου και το πλαίσιο συνεργασίας με φορείς τόσο για την τροφοδότησή του με στοιχεία όσο και για την ανταλλαγή ή/και προβολή πληροφοριών, συζητήθηκαν στις δράσεις διαβούλευσης του REFORM που διοργάνωσαν το ΠΤΑ και η ΠΚΜ “First plenary stakeholders meeting” (“Προκλήσεις και προοπτικές για τη βιώσιμη αστική κινητικότητα στη Μητροπολιτική Ενότητα Θεσσαλονίκης”), “Focus group for technical sector”

("Διαβούλευση για το Σχέδιο Δράσης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για την προώθηση των ΣΒΑΚ"), και "Scientific Café" ("Η προώθηση των σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας (SUMP) ως βασικό εργαλείο σχεδιασμού για τα αστικά και περιφερειακά συστήματα μεταφορών).

Τα εξαγόμενα συμπεράσματα έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του Παρατηρητηρίου βασικότερα των οποίων ήταν:

- Το Παρατηρητήριο της ΠΚΜ θα υποστηρίξει τον ενιαίο σχεδιασμό σε μητροπολιτικό επίπεδο. Βασικός του στόχος, πέραν της υποστήριξης των τοπικών ΣΒΑΚ, θα πρέπει να είναι η δημιουργία ενός στρατηγικού περιφερειακού πλαισίου που θα δώσει νέες λύσεις προσανατολισμένες σε ολοκληρωμένα συστήματα μεταφορών.
- Το REFORM θα αφήσει το αποτύπωμά του εάν καταφέρει να δημιουργήσει ένα μόνιμο και θεσμικό μηχανισμό μέσα στην Περιφέρεια που θα υποστηρίζει τα τοπικά ΣΒΑΚ ώστε να υπάρχει συνέχεια στην υλοποίησή τους.
- Το ΣΒΑΚ αποτελεί ένα στρατηγικό σχεδιασμό που απαιτεί ολοκληρωμένη προσέγγιση όλων των χωρικών συστημάτων και κυρίως αυτών που συνδέονται με την πολεοδομία και τη χωροταξία.
- Τα συστήματα σταθερής τροχιάς που μελλοντικά θα εξυπηρετούν τη μεγαλύτερη ζήτηση μετακινήσεων είναι οι πυλώνες της βιώσιμης κινητικότητας και η Μητροπολιτική Θεσσαλονίκης θα πρέπει να προετοιμάζεται για να τα υποδεχτεί και η Περιφέρεια να στρέψει το βλέμμα της προς στις υποδομές που θα τα υποστηρίξουν.
- Δεν θα πρέπει να υποτιμηθεί η ανθρώπινη διάσταση καθώς κάθε σχεδιασμός και κυρίως αυτός που συνδέεται άμεσα με την καθημερινότητα για να επιτύχει τους στόχους του θα πρέπει να τύχει της ευρείας αποδοχής των πολιτών.

Οι καλές πρακτικές που αποτέλεσαν έμπνευση για τη δημιουργία του Παρατηρητηρίου ήταν τρεις:

GP11 - *SUMP Evidence Base and Information Gathering (TfGM)*, GP5 - *LTP & Integration with Environmental Policy Sector (Low Emission Zone) (York)* και GP18 - *Regional funding scheme via Regional Operating Programme funds for SUMP development (RER)*.

Η καλή πρακτική 11 περιγράφει μία δομή του TfGM η οποία συλλέγει συστηματικά και οργανώνει τοπικά δεδομένα σε έξι πεδία (Οικονομία και απασχόληση, Κοινωνία, Αστική ανάπτυξη, Περιβάλλον και πόροι, Τεχνολογία και καινοτομία, Πολιτική και διακυβέρνηση), με τη συμπερίληψη δεδομένων που αφορούν στις μεταφορές και την κινητικότητα. Οι τοπικές πληροφορίες συγκρίνονται με τις εθνικές και παγκόσμιες για την καλύτερη κατανόηση των

τάσεων και των μορφών μεταβολής των μεταφορών, ώστε να υποστηριχτούν ολοκληρωμένοι σχεδιασμοί και ρεαλιστικά έργα.

Η ΠΚΜ λαμβάνει από την καλή αυτή πρακτική στοιχεία για τη δημιουργία θεματικών βάσεων δεδομένων που θα υποστηρίζουν ολοκληρωμένες πολιτικές και για τη θέσπιση προτύπων προκειμένου να εκτιμηθούν οι τάσεις των δεδομένων και οι επιρροές τους σε μελλοντικούς σχεδιασμούς. Το Παρατηρητήριο, κατά αυτόν τον τρόπο, μπορεί με τη συλλογή και οργάνωση των δεδομένων που θα λαμβάνει από τους Δήμους να εντάξει τα ΣΒΑΚ σε ευρύτερες διατομεακές πολιτικές (κοινωνικές, οικονομικές, χωροταξίας κλπ). Επίσης, με την ανάλυση και μοντελοποίηση των δεδομένων, να θεσπίσει πρότυπα με τη μορφή δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των τοπικών ΣΒΑΚ για τον καθορισμό επενδυτικών προτεραιοτήτων και σχεδιασμών σε περιφερειακό επίπεδο.

Η πρακτική αυτή παρουσιάστηκε στη δράση του REFORM "3rd technical site visit, thematic workshop & policy round table" που διοργάνωσε το TfGM στις 5 & 6 Σεπτεμβρίου του 2017 στο Manchester με τίτλο "Procedures for formulating regional strategies to concrete measures and actions for improving transport and mobility".

Η καλή πρακτική 5 αναφέρεται στην υποστήριξη που προσφέρουν τα Τοπικά Σχέδια Μεταφορών του York στις γενικότερες πολιτικές χαμηλών εκπομπών άνθρακα που συνδυάζουν ολοκληρωμένες στρατηγικές περιβάλλοντος και βιώσιμης κινητικότητας.

Πολλοί Δήμοι της ΠΚΜ διαθέτουν Σχέδια Δράσης Αειφόρου Ενέργειας (ΣΔΑΕ) με στόχο τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης και κατά συνέπεια τον περιορισμό των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε πολλούς τομείς δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένου και του τομέα των μεταφορών. Το Παρατηρητήριο δύναται συλλέγοντας αφενός δεδομένα από τα ΣΔΑΕ και θεσπίζοντας αφετέρου κοινούς δείκτες παρακολούθησης των αποτελεσμάτων των ΣΒΑΚ και ΣΔΑΕ, όσον αφορά στη μείωση των εκπομπών αλλά και άλλων αστικών προκλήσεων, να εντάξουν τα ΣΒΑΚ σ' έναν ευρύτερο σχεδιασμό, προωθώντας έτσι ευρύτερες πολιτικές για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή.

Η πρακτική αυτή παρουσιάστηκε στο "Dedicated REFORM EU networking event for discussing the GPs" που πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία της Κύπρου στις 16 Μαΐου του 2018.

Η καλή πρακτική 18 περιγράφει έναν εσωτερικό οργανισμό της Περιφέρειας Emilia Romagna (LEPIDA) ο οποίος διαχειρίζεται καινοτόμα ICT έργα, δίκτυα υποδομών και μεγάλη γκάμα δεδομένων που αφορούν στη βιώσιμη κινητικότητα και τις μεταφορές τα οποία παρέχει σε Δήμους και άλλους Δημόσιους φορείς για τη βελτίωση των σχεδιασμών τους σε πολλαπλά

επίπεδα διακυβέρνησης. Ισχυρό σημείο αποτελεί η δημιουργία και παροχή έγκυρων δεδομένων και υπηρεσιών που για τους περισσότερους φορείς είναι δύσκολο να αποκτηθούν. Επίσης, η συμμετοχή στον οργανισμό πλήθους ενδιαφερόμενων φορέων με βασικότερο όλων την Περιφέρεια της Emilia Romagna.

Ο Οργανισμός αυτός μπορεί να αποτελέσει ένα καλό παράδειγμα για την ΠΚΜ για τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του Παρατηρητηρίου προκειμένου να διαχειρίζεται και να παρέχει σε Δήμους και άλλους φορείς αξιόπιστα δεδομένα. Επίσης για τον τρόπο συμμετοχής των ενδιαφερομένων ώστε να υπάρχει συνεχής τροφοδότηση του Παρατηρητηρίου αλλά και υποστήριξη από επιστημονικούς και τεχνικούς φορείς.

Η πρακτική αυτή παρουσιάστηκε στη δράση του REFORM «2nd technical site visit, thematic workshop & policy round table» που διοργάνωσε η RER και το ITL στις 28 και 29 Ιουνίου του 2017 με τίτλο "Development of a Regional Competence Center".

Περιγραφή Δράσης

Η πρόταση της ΠΚΜ στην πρόσκληση του ΠΕΠ-ΚΜ «*Ενίσχυση δικτύων παρακολούθησης και παρατηρητηρίων αστικών προκλήσεων στην περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης*» η οποία έλαβε έγκριση τον Οκτώβριο του 2018, αναφέρεται στη δημιουργία ενός **Παρατηρητηρίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Αστικής περιοχής της Θεσσαλονίκης** ώστε να είναι δυνατή η υλοποίηση «*ερευνών και καταγραφών ποιοτικών, ποσοτικών και χωρικών δεδομένων που συνδέονται με τις οικονομικές, κοινωνικές, δημογραφικές, περιβαλλοντικές προκλήσεις και την κλιματική αλλαγή*» αξιοποιώντας τα παραδοτέα και άλλων μηχανισμών και παρατηρητηρίων.

Σκοπός είναι αφενός να υποστηριχθεί μια bottom-up προσέγγιση από την πηγή της πρωτογενούς πληροφορίας μέχρι την εκτίμηση των επιπτώσεων και της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων μέτρων που λαμβάνονται και αφετέρου να υποστηριχθεί στη βάση των δεδομένων ο ανασχεδιασμός και η εναρμόνιση των εφαρμοζόμενων στρατηγικών.

Η ένταξη του Παρατηρητηρίου Αστικής Κινητικότητας εντός ενός ευρύτερου Παρατηρητηρίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στοχεύει στη **διασύνδεση των πληροφοριακών συστημάτων** και κατά συνέπεια των δεδομένων που θα διαθέτει ο κάθε μηχανισμός ή Παρατηρητήριο ώστε να είναι δυνατή η παροχή σύνθετης πληροφόρησης για την διαμόρφωση **ολοκληρωμένων πολιτικών αντιμετώπισης των αστικών προκλήσεων**.

Το Παρατηρητήριο βάσει των **επιλεγμένων καλών πρακτικών του REFORM** και έχοντας ως υπόδειγμα Παρατηρητήρια που λειτουργούν με επιτυχία σε άλλες χώρες, θα έχει ως βασικές συνιστώσες:

- Βάση Δεδομένων που θα τροφοδοτείται συνεχώς με στοιχεία για την κατάσταση και τις τάσεις εξέλιξης κατά χωρικές ενότητες και μία ανοιχτή πλατφόρμα διαδραστικής ενημέρωσης
- Μία ομάδα εμπειρογνομώνων και στελεχών υποστήριξης για την καθοδήγηση της λειτουργίας της Βάσης Δεδομένων και για την παραγωγή εκθέσεων αποτίμησης, αξιολόγησης και προτάσεων πολιτικής
- Ένα δίκτυο συνεργαζόμενων επιστημονικών μηχανισμών (ερευνητικών κέντρων, Πανεπιστημίων κ.α.) για την παροχή εξειδικευμένων αναλύσεων και προτάσεων
- Ένα μηχανισμό ή δίκτυο εμπλεκόμενων stakeholders (κοινωνικών ενώσεων, φορέων της κοινωνίας των πολιτών, δημόσιων οργανισμών, κ.ο.κ.) που θα αξιοποιεί τη συγκεντρωμένη πληροφόρηση για να γνωμοδοτεί πριν τη λήψη αποφάσεων πολιτικής
- Ένα δημόσιο φορέα με θεσμοθετημένες σχετικές αρμοδιότητες, που θα λαμβάνει αποφάσεις και εφαρμόζει τις πολιτικές.

Με βάση τα παραπάνω, το Παρατηρητήριο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης θα έχει τις εξής λειτουργίες:

- **Τήρηση και επικαιροποίηση όλων των δεδομένων** που αφορούν στο **Χωρικό Σχεδιασμό** και στις Χωροθετήσεις σημαντικής κλίμακας
- **Τήρηση και επικαιροποίηση όλων των δεδομένων** που αφορούν ειδικότερα στις **αστικές μεταφορές και στην κινητικότητα** στην περιοχή
- **Εξειδίκευση και σύνθεση δεδομένων που παράγονται από άλλα Παρατηρητήρια** και μηχανισμούς που παρακολουθούν αστικές προκλήσεις και διασύνδεση με αυτούς.
- **Υποστήριξη της λήψης αποφάσεων από τη Μητροπολιτική Ενότητα Θεσσαλονίκης** για θέματα που αφορούν στις αρμοδιότητες της ως προς τις αστικές προκλήσεις.

Το σύνολο των λειτουργιών διατάσσεται στους ακόλουθους Τομείς Δράσης του Παρατηρητηρίου:

1. Τομέας παρακολούθησης Χωρικού Σχεδιασμού και Χωροθετήσεων
2. Τομέας παρακολούθησης Αστικών Μεταφορών και Κινητικότητας
3. Τομέας σύνθεσης / εξειδίκευσης δεδομένων άλλων Παρατηρητηρίων
4. Τομέας Επιστημονικής και Τεχνικής Υποστήριξης και Δικτύωσης

Εμπλεκόμενοι φορείς

Το Σχέδιο Δράσης για την ίδρυση του Παρατηρητηρίου Αστικής Κινητικότητας, τα εκτιμώμενα αποτελέσματά του και το πλαίσιο συνεργασίας με φορείς τόσο για την τροφοδότησή του Παρατηρητηρίου με πρωτογενή στοιχεία όσο και για την ανταλλαγή ή/και προβολή πληροφοριών μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων, συζητήθηκαν στις δράσεις διαβούλευσης του REFORM που διοργάνωσαν το ΠΤΑ και η ΠΚΜ “First plenary stakeholders meeting”, “Scientific Café”, “Focus group for technical sector” και “Walk & talk meeting with local Authorities”.

Οι φορείς που συμμετείχαν στις δράσεις (Δήμοι, οργανισμοί μεταφορών και συγκοινωνιών, επιστημονική κοινότητα, αστυνομικές αρχές, εμπορικές και επαγγελματικές οργανώσεις) δήλωσαν την πρόθεσή τους να παρέχουν στοιχεία που θα διαθέτουν, αναλόγως των δεικτών παρακολούθησης που θα δημιουργήσει το Παρατηρητήριο (π.χ. αριθμός επιβατών σε δημόσιες και ιδιωτικές συγκοινωνίες και συχνότητα εξυπηρέτησης, αριθμός παρεμβάσεων για τη διαχείριση της κυκλοφορίας, αριθμός θέσεων στάθμευσης, αριθμός εμπορευματικών κιβωτίων από και προς το λιμάνι, μετρήσεις κυκλοφοριακών φόρτων, θορύβου και εκπομπών ρύπων ατμόσφαιρας, μήκος πεζοδρόμων και πράσινων διαδρομών, πυκνότητα κυκλοφορίας ιδιωτικών και δημοτικών οχημάτων, αριθμός τροχαίων ατυχημάτων, κ.α.). Σημαντική θα είναι η συνεισφορά της πανεπιστημιακής κοινότητας η οποία μπορεί να υποστηρίξει το εγχείρημα αυτό με σύγχρονα μέσα και εξειδικευμένα εργαλεία (προδιαγραφές δεδομένων, πληροφοριακά συστήματα, στατιστική ανάλυση, χωρική προσέγγιση, κυκλοφοριακά μοντέλα κλπ).

Η πρόθεση συνεργασίας των Δήμων εκφράστηκε μέσω της υπογραφής **Δήλωσης Πρόθεσης Συνεργασίας** μεταξύ της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης (ΜΕΘ) και των οκτώ Δήμων της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης για το Παρατηρητήριο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Αστικής περιοχής της Θεσσαλονίκης, παρουσία του Περιφερειάρχη Κεντρικής Μακεδονίας και Απόστολου Τζιτζικώστα.

Το Παρατηρητήριο θα αναφέρεται στη **Μητροπολιτική Ενότητα Θεσσαλονίκης** και θα λειτουργεί υπό την αιγίδα της ΠΚΜ με υπεύθυνη Υπηρεσία την **Αυτοτελή Διεύθυνση Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας**.

Η υλοποίηση της πράξης «Παρατηρητήριο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Αστικής περιοχής της Θεσσαλονίκης» θα γίνει από εξωτερικούς ειδικούς και Υπηρεσία αρμόδια για την παρακολούθηση, εποπτεία και επίβλεψη του έργου θα είναι η Αυτοτελής Διεύθυνση Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας.

Χρονοδιάγραμμα

Το πρώτο εξάμηνο του 2019 θα λάβουν χώρα οι διαδικασίες ανάθεσης σε εξωτερικούς ειδικούς για την υλοποίηση της πράξης «Παρατηρητήριο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Αστικής περιοχής της Θεσσαλονίκης». Παράλληλα θα συσταθεί Ομάδα παρακολούθησης και αξιολόγησης για λογαριασμό της ΜΕΘ η οποία θα αποτελείται από τις αρμόδιες Υπηρεσίες της ΠΚΜ (μεταφορών, χωρικού Σχεδιασμού, συγκοινωνιακών έργων κλπ). Το Παρατηρητήριο εκτιμάται ότι θα τεθεί σε λειτουργία στις αρχές του 2019 με την έναρξη τροφοδότησης της βάσης δεδομένων για την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης.

Κόστος

Η πράξη «Παρατηρητήριο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Αστικής περιοχής της Θεσσαλονίκης» είναι συνολικής δαπάνης 848.825 Ευρώ.

Πηγές χρηματοδότησης

Η πράξη «Παρατηρητήριο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Αστικής περιοχής της Θεσσαλονίκης» θα υλοποιηθεί με τη συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).

ΕΓΚΡΙΣΗ

Ημερομηνία: 28 Δεκεμβρίου 2018

Ο Πρόεδρος του ΔΣ του ΠΤΑ ΚΜ
Απόστολος Γ. Τζιτζικώστας
Περιφερειάρχης Κεντρικής Μακεδονίας